

№56 ქანტე - აპრილი 2021 წელი

ჩელებურთ-სივრცის მიმღებლის გუბინი

ქადაგი მთვარი

- ﴿ შუამავლის (ს.ა.ს.) ურთიერთობა საჭაბებთან
- ﴿ მარხვა
- ﴿ მადლიერება
- ﴿ რელიგია და მისი მნიშვნელობა ადამიანის ცხოვრებაში
- ﴿ თერავიდის ლოცვა
- ﴿ ფილის მნიშვნელობა

წინამდებობა

მოწყალე და მწყალობელი უზენაესი ალლაპის სახელით მოგესალმებით ძვირ-ფასო მკითხველნო! უზენაესმა ალლაპმა წყალობა, ბარაქა და მფარველობა არ მო- გაკლოთ. უპირველეს ყოვლისა, უსაზღვრო ქება-დიდება სამყაროს გამჩენ უზენაეს ალლაპს, რომ კიდევ ერთხელ მოგვცა სა- შუალება, მიმდინარე წლის მარტვის თვეს - რამადანს მოვსწრებოდით და მის წინა- შე ეს თვე ღვთისმსახურებაში გაგვეტა- რებინა. გულითადად მოგილოცავთ მად- ლომსილებით აღსავსე, უძვირფასესი რამადანის მთვარის დადგომას, გისურვე- ბთ რწმენის სიმტკიცეს, სულიერ სიმშვი- დეს, ჰალალი სარჩოს მოპოვებას, მოთმინე- ბას და უზენაესი ალლაპის კმაყოფილების დამსახურებას. სწორედ რამაზნის მთვა- რეში დაიწყო მუჭამმედ შუამავალზე ს.ა.ვ უსაზღვრო ცოდნისა და დაუსრულებელი წყალობის მქონე უძვირფასესი წიგნის, ყურანის ზეგარდმოვლენა, რაც 23 წლის განმავლობაში გრძელდებოდა. წმინდა ყურანის მოვლინებამ კაცობრიობა იხსნა უვიცობისაგან, განადგურებისაგან და გა- მოიყვანა სიბნელიდან სინათლეში, ასევე კაცობრიობას უჩვენა სწორი და ჭეშმარიტი ცხოვრების გზა, რომლითაც შეიძლება ადა- მიანმა მოპოვოს ამქვეყნიური ბედნიერება და საიქიო ხსნა. სურა „ჰადიდის“ მე-9 აიათ- ში ნაბრძანებია:

„იგია, რომელიც ავლენს თავის მსახურზე ცხად აიათებს, რათა გამოგიყ- ვანოთ სიბნელიდან სინათლეში. უეჭველად, ალლაპილმობიერი და მწყალობელია თქვენ მიმართ.“

როგორც ვიცით, რამადანის თვე იმი- თაც გამოირჩევა სხვა თვეებისგან, რომ ამ თვეშია ყადირის ღამე, რომელიც ათას თვე- ზე უფრო ხეირიანია. წმინდა ყურანის ზე- გარდმოვლენაც სწორედ ამ ღამეს დაიწყო. უზენაესი ალლაპი სურა ყადირის 1-ლ-მე-3 აიათებში შემდეგს ბრძანებს:

„უეჭველად, ჩვენ გარდმოვავლინეთ იგი ყადირის ღამეს! ყადირის ღამე ათას თვეზე უფრო უკეთესია.“

ასევე უზენაესი ალლაპი სურა ბაყარას 185-ე აიათში ბრძანებს: „რამადანის თვეა,

რომელშიც ზემოვლინებული იქნა ყურანი ჭეშმარიტი გზად ხალხისთვის და ცხად ცნო- ბარად ჭეშმარიტი გზისა და განმასხვავე- ბლად ჭეშმარიტებისა ბათილისგან...“

ზემოთ მოცემულ აიათში ნათლად ჩანს წმინდა ყურანის ზეგარდმოვლენის მიზანი, რომლითაც ადამიანებს შეეძლე- ბათ სიმართლისა და სიცრუის ერთმანე- თისგან განსხვავება. მასში ეფექტური და გონივრული მაგალითებით საუკეთესოდ არის ახსნილი საკითხები. საოცრად მდი- დარი განმარტებების მქონე წიგნი ადა- მიანებს ღრმად დაფიქრებისა და სიბრძნის მიღებისაკენ მოუწოდებს. ვინაიდან ადა- მიანი გონიერ არსებად არის გაჩენილი და აქვს აზროვნების უნარი, ის ვალდებულია, ეს ყველაზე მნიშვნელოვანი წყალობა გა- მოიყნოს, პასუხისმგებლობის გრძნობა გამოიჩინოს, წმინდა ყურანი ცხოვრების მეგზურად გაიხადოს და იცხოვროს იმ პრინციპებით, რომლებიც მასშია მოცემუ- ლი. უზენაესმა ალლაპმა წმინდა ყურანის სახით კაცობრიობას ფასდაუდებელი წყა- ლობა მოუვლინა. გამომდინარე აქედან, ყველანი ვალდებული ვართ, აღნიშნული ამანათი, რომელმაც საუკუნეების გან- მავლობაში ჩვენამდე უცვლელად მოაღწია, გავითავისოთ და მისი კანონები ცხოვრება- ში გავატაროთ, ერთგულად დავიცვათ და მომავალ თაობებს უცვლელად გადავსცეთ. სულისთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი საზრ- დო ჭეშმარიტი რწმენაა. ალლაპის მორწმუ- ნე და მასზე მინდობილი ადამიანი მისგან იღებს სულიერ საზრდოსა და ძალას, იგი მუდმივად საჭიროებს უზენაესი ალლაპის დახმარებას. სწორედ უზენაესი ალლაპის რწმენა და მასზე მინდობა გვექცევა ნდობ- ისა და სიმშვიდის უშრეტ წყაროდ. ამიტო- მაც რამადანის თვე სულიერი ამაღლების, განვითარებისა და ჩამოყალიბების საუკე- თესო შესაძლებლობაა ადამიანისათვის. უზენაესმა ალლაპმა დაგლოცოთ, რწმენა გაგიძლიეროთ და მოგცეთ ღვთისმსახურე- ბის შესრულების ძალ-ღონე. უზენაესი ალ- ლაპი იყოს ყველგან და ყოველთვის ჩვენი შემწე და მფარველი.

ადამ შანთაძე

შუამავლის (ს.ა.ს.) ურთიერთობა საპატებთან

შუამავლის (ს.ა.ს.) თანამიმდევრებთან ძალიან ახლო, თბილი, მეგობრული და გულწრფელი ურთიერთობები ჰქონდა. იგი ყოველთვის დიდ ყურადღებას აქცევდა თითოეულ მათგანს, ინტერესდებოდა მათი მდგომარეობით და საჭიროების შემთხვევაში დახმარების ხელს უწვდიდა. თავის მხრივ, თანამიმდევრებიც ძალიან დიდ პატივს სცემდნენ შუამავალს (ს.ა.ს.) და იგი საკუთარ თავზე მეტად უყვარდათ. მისთვის არაფერს არ დაიშურებდნენ, საკუთარ სიცოცხლესაც კი. სწორედ ასეთი ორმხრივი სიყვარულითა და გულწრფელი ურთიერთობებით განმტკიცდა ისლამი მოკლე ხანში ჯერ არაბეთის ნახევარკუნძულზე, შემდეგ კი დედამიწის სახვადასხვა კუთხეში.

მექადან მედინაში მუსლიმების გადასახლებიდან რამდენიმე წელი იყო გასული, შუამავალთან (ს.ა.ს.), ბედუინების ჩათვლით, სხვადასხვა ადამიანი მიდიოდა და უამრავ კითხვას უსვამდნენ, მათ შორის ბევრი კითხვა ზედმეტი და რეალობას მოწყვეტილი იყო, რა დროსაც გარკვეული უხერხულობები იქმნებოდა. შესაბამისად, ჰიჯრეთის მეექვსე წელს, შუამავალს (ს.ა.ს) ზედმეტი და უსარგებლო კითხვების დასმასთან დაკავშირებით,

სურა „მაიდეს“ 101-ე აიათი გარდმოევლინა, რომლითაც არასაჭირო კითხვების დასმა აიკრძალა: „ჰეი, თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ, არ იკითხოთ ისეთი რამ, რომ განგეცხადოთ - დაგამწუხრებთ...“ (მაიდე, 5/101). ამ აიათის გარდმოვლენის შემდეგ კითხვების დასმა შეწყდა, მაგრამ ისინი, ვინც ამის შესახებ არ იცოდნენ, კითხვების დასმას მაინც აგრძელებდნენ. თანამიმდევრი ენეს ბ. მალიქი (რ.ა.) გვიყვება: „ერთ ბედუინს შუამავალთან მისვლა და კითხვების დასმა ძალიან უყვარდა. ერთ დღეს შუამავალი ხალხის წინ გავიდა და მათ რჩევებს აძლევდა. ამ დროს ბედუინმა მას ხმამალლა შეეკითხა: „შუამავალ, ალსასრული როდის დადგება?“ შუამავალს სახე შეუტოკდა. ჩვენ ბედუინს მაშინვე ვუთხარით: „დაჯექი! ხომ ხედავ, შუამავალს შენი დასმული კითხვა არ მოეწონა?!“ მაგრამ ბედუინმა კითხვა კვლავ გაუმეორა. შუამავლის (ს.ა.ს.) სახე უფრო მოილუშა. ჩვენ ბედუინი დავსვით, თუმცა ის კვლავ ფეხზე წამოდგა და იგივე კითხვა გაიძეორა. (იბნი ჰანბელი, III, 167)

ამ დროს ლოცვის დროც მოვიდა და ყველანი ლოცვისათვის მოვემზადეთ. ლოცვის დასრულების შემდეგ შუამავალმა (ს.ა.ს.) ბრძანა: „სადაა ის კაცი, ვინც ალსასრულის

დღესთან დაკავშირებით მეკითხებოდა?“ ბედუინმა მაშინვე მიუგო: „აქ ვარ, ალლაჰის შუამავალო!“. შუამავალმა კითხვას კითხვითვე უპასუხა: „შენ რა გაიმზადე საამისოდ (აღსასრულის დღისთვის)?“ ბედუინმა უპასუხა: „მე ამისთვის ბევრი (ნაფილე-დამატებითი) ლოცვა შევასრულე, მაგრამ მე ალლაჰი და მისი შუამავალი ძალიან მიყვარს!“ ამ პასუხის შემდეგ შუამავალმა (ს.ა.ს.) ბრძანა: „პიროვნება (მორჩმუნე) საყვარელ ადამიანებთან ერთადადა და შენც საყვარელ ადამიანებთან ერთად იქნები!“ (ზუსლიმი, ბირრი, 164).

ზემოთ მონაცემლი შუამავლის საპაბეჭებ-
თან ურთიერთობის საუკეთესო მაგალითია. ბედუინი, რომელიც სვამს კითხვას, პასუხის
გამცემი აღლაპის შუამავალი და თვით კი-
თხვა, რომელიც თავისებურად, აღმატებულ
საკითხს ეხებოდა, ძალიან მნიშვნელოვანია. ასევე, გასათვალისწინებელია მოსაუბრეთა
დონე, მათი პოზიციები, თანამიმდევართათ-
ვის საინტერესო საკითხები. შუამავალი, რო-
მელიც უპირველესად მთავარ საჭიროებებზე
ფიქრობდა, სრულიად ათვიცნობიერებდა,
რომ უდაბნოდან მოსული კაცი მასთან კი-
თხვაზე პასუხის მისაღებად იყო მისული.
მის მიერ დაუინებით დასმულ კითხვაზე პა-
სუხი, რა თქმა უნდა, არავინ იცოდა, გარდა
აღლაპისა. (არაფ, 7/187) ამიტომაც იყო, რომ
შუამავალმა პირდაპირი პასუხის გაცემის მა-
გივრად, პირველ რიგში, ლოცვის შესრულება
და დაფიქრება არჩია. შეიძლება ამ საქციე-
ლით მას საკითხთან დაკავშირებით საპაბეჭე-
ბის ცოტა კიდევ დაფიქრებაც სურდა. არაა
გამორიცხული, ამ მეტად მნიშვნელოვან სა-
კითხთან დაკავშირებით, ვაპის გარდმოვლე-
ნას დაელოდა. ლოცვის დასრულებისთანავე
ბედუინს მიუბრუნდა და დასმულ კითხვაზე
პირდაპირი პასუხის გაცემის ნაცვლად კი-
თხვითვე მიმართა. მიღებული პასუხების შე-
საბამისად, შეეცადა გაეგო, თუ მას ზუსტად
რისი გაგება სურდა. ვინაიდან კაცს ის კი არ
აინტერესებდა, აღსასრული რომელ დღეს,
რომელ თვეს მოხდებოდა, არამედ მას ის
აინტერესებდა, აღსასრულის შემდგომ თვით-
ოთნ სად აღმოჩნდებოდა. ბედუინის ამ საინ-
ტერესო კითხვას შუამავალმა (ს.ა.სა) ისეთი
პასუხი გასცა, რომ არა მარტო მისი, არამედ
კველა ახლობელი ადამიანის ინტერესი და-
აკმაყოფილა: „პიროვნება მოსიყვარულეთა

გევრდითაა!“ ამ შეტყობინებით არა მარტო საჰაბები, არამედ, ყველა მისი მოსიყვარულე ადამიანი სიხარულითა და იმედით აიგოს. შესაბამისად, ამ ამბის შემსწრე ენეს ბ. მალიქი (რ.ა.) იქ განცდილ სიხარულს ასე გადმოგვცემს: „ისლამის მიღების შემდეგ ჩვენ ისე არაფერი გაგვხარებია, როგორც შუამავლის (ს.ა.ს.) ნათქვამმა ამ ამბავმა გაგვახარა!“ ენესმა სიტყვები ასე გააგრძელა: „მეც უზენაესი ალლაჰი, შუამავალი (ს.ა.ს.), ძვირფასი ებუ ბექირი (რ.ა.) და ძვირფასი ომერი (რ.ა.) მიყვარს! მათ მსგავსად რომც ვერ ვმსახურობდე, მათთან ერთად ყოფნას ვიმედოვნებ!“ (მ6713 მუსლიმ, ბირრ, 163).

როცა შუამავალს (ს.ა.ს.) ჰკითხებს: „ო, შუამავალი (ს.ა.ს.), როგორი იქნება მათი მდ- გომარეობა, მაგალითად, პიროვნების, რო- მელსაც საზოგადოება უყვარს და მათთან დაკავშირებას ვერ შეძლებს“ - ასე უპასუ- ხა: „პიროვნება იმასთან ერთადაა, ვინც უყვარს!“ შუამავლის ეს სასიხარულო შეტ- ყობინება მთელ მუსლიმ საზოგადოებას მოი- ცავს (ბ6169 ბუჭარი, ედებ, 96, ბ618 ბუჭარი, ედებ, 96).

თანამიმდევარ ებუ ზერის (რ.ა.) დასმულ
კითხვაზე, სადაც საკუთარ თავს გულისხ-
მობდა: „ო, შუამავალო, პიროვნებას, რო-
მელსაც უყვარს საზოგადოება (მორწმუნე),
მაგრამ მათ მსგავსად ვერ ახერხებს ცხოვრე-
ბას, მისი ბედი როგორ იქნება?“ - შუამავალ-
მა ასე უპასუხა: „ო, ებუ ზერ, შენ მოსიყვარუ-
ლეთა გვერდით ხარ!“ (დ5126 ებუ დავუდ, ედებ,
112-113) ამის გამო ებუ ზერმა წარმოთქვა:
„მე ალლაჰი და მისი შუამავალი ძალიან მი-
ყვარს.“

ალლაპის შუამავალმა (ს.ა.ს.) ამ ჰადისით
გვამცნო, რომ „ამქვეყნად ადამიანს ვინც
უყვარს, იმქვეყნად მასთან ერთად იქნება!“
ანუ ვისაც ალლაპის გულისთვის ერთმანეთი
უყვართ, სამოთხეში ერთად იქნებიან. ასევე,
ვისაც უყვართ ურნმუნოები, ალლაპის მოწი-
ნააღმდეგები, მათთნ ერთად იქნებიან ჯო-
ჯოხეთში.

უნდა ალინიშნოს, რომ ალლაპის შუამა-
ვალი (ს.ა.ს.), უპირველესად, გარდმოვლენის
პირველი მოსაუბრე, ანუ ყურანის პირველი
მოსწავლე იყო. შესაბამისად, მისი მეტყვე-
ლების სტილი, სიტყვები და კონცეფციები
ყურანიდან მომდინარეობდა. იგი სიტყვას
არასდროს გააგრძელებდა, ცოტას საუბრობ-

და, მაგრამ ბრძნულ სიტყვებს იტყოდა. ყოველთვის ადამიანებისთვის ადვილად გასაგები ენით საუბრობდა. მიმართვის ფორმა საკამაოდ ძლიერი და შთამბეჭდავი იყო. მსმენელი არასდროს მოიწყენდა და დაიღლებოდა. წინადადებები, უმეტესწილად, მოკლე, მაგრამ შინაარსიანი და ადვილად გასაგები იყო. განსაკუთრებით შემეცნებითი, მჭერმეტყველი და სინამდვილის შემცველი იყო. როგორც ძვირფასი აიშე (რ.ა.) გადმოგვცემს, „შუამავლის სიტყვა იყო ცხადი, ყველასთვის ადვილად მისახვედრი“ (დ4839 ებუ დაუზ, ედებ, 18). ენეს ბ. მალიქის (რ.ა.) გადმოცემის მიხედვით, „შუამავლი როცა საუბრობდა, ნათევვამს სამჯერ იმეორებდა, რათა კარგად გაეგო ყველას...“ (თ3640 თორმიზი, მენაშიბ, 9). მისი საუბრისას ვინმეს რომ სიტყვების დათვლა მოენდომებინა, თავისუფლად შეძლებდა ამას.

შუამავალი (ს.ა.ს.) თანამედროვეებს, განათლებისა და სწავლების აუცილებლობის მიუხედავად, განუწყვეტლივ მაინც არ ეს-აუბრებოდა, იგი საპაპებს დაუსრულებელ ლექციებს არ უტარებდა. როცა საჭიროებას იგრძნობდა, ან კიდევ, როცა მას კითხვას დაუსვამდნენ, გარკვეულ განმარტებებს აძლევდა. აბდულლაჰ ბ. მესუდის (რ.ა.) გადმოცემის მიხედვით, ალლაჰის შუამავალი, საპაპებს დაღლილობა რომ არ ეგრძნოთ, ქადაგებებსა და რჩევებს მხოლოდ გარკვეულ დღეებში ატარებდა (პ36 ბუჰარი, ილიმ, 11).

იმისთვის, რომ გადმოსაცემი მასალა კარგად ყოფილიყო გაგებული, ალლაჰის შუამავალი (ს.ა.ს.), მეტაფორული, ალეგორიული, შედარებითი, იგავური, ისტორიული და ლიტერატურული ხელოვნების გამოყენებას არ იშურებდა. ზოგჯერ მთავარი აქცენტებით, ზოგჯერ კითხვის დასმით, ზოგჯერაც მნიშვნელოვანი წინადადებების გამეორებით თანამოსაუბრებთან მიზანს უფრო ადვილად აღწევდა. სიტყვები მარტივი, მაგრამ კარგად გასაგები იყო, მსმენელთა განათლების დონის შესაბამისად საუბრობდა. ერთ გადმოცემაში შუამავალი ასე ბრძნებს: „მე სიტყვის დედაარსი მებონა“ (ზ1167 მუსლიმ, მესაჯიდ, 5). შუამავალი (ს.ა.ს.) მასზე წაბოძები ენობრივი გრამატიკისა და მჭერმეტყველების შესაძლებლობით სიტყვების მნიშვნელობას ძირფესვიანად და ადვილად გადმოსცემდა, ყურანამდე არსებულ წიგნებში არსებული ვრცელი მოთხრობები და მას-

ზე გარდმოვლენილი საკითხები, ბრძნული სიტყვებით, მოკლედ გადმოიცა. ასევე თუ გავითვალისწინებთ იმას, რომ შუამავალი (ს.ა.ს.) ყურეიშებიდან იყო და ასევე ბენი სა-დის ტომში გაიზარდა, ის არაბულ ენაზე გრამატიკულად ყველაზე კარგად ლაპარაკობდა და აზრს საუკეთესოდ გადმოსცემდა.

ცნობილი ენათმკოდნე ჯაპიზი შუამავლის მეტყველების ლიტერატურულ მხარეს ასე გადმოგვცემს: „შუამავლის სიტყვები ცოტა ბგერას შეიცავდა, მაგრამ ვრცელ ამბავს იძლეოდა, სიყალბისა და სირთულისგან შორს იყო. საუბრისას, გასავრდელებელ ადგილზე საუბარს აგრძელებდა, შესამოკლებელ და მთავარი არსის გამოხატვის საჭიროებისას მოკლე შეფასებებით შემოიფარგლებოდა. მისი საუბრები სიბრძნეებისგან შედგება. უზენაესი ალლაჰისგან გარდმოვლენილი სიტყვების გაცხადების საკითხში წარმატებით დაუჯილდოებია. ალლაჰს მის სიტყვებში სიყვარული ჩაუქესოვია და მის წიაღ აუმაღლებია. იგი ადამიანებისთვის დიდებულ ტკბობად და შეასანიშნავ მთხრობელად წარმოუგზავნია...“ (ჯ38221 ჯაპიზ, ელ-ბეიან ვეთ-თუბინ, გ. 221).

შუამავალმა კარგად იცოდა, თუ რა, როდის, სად, როგორ და რა დოზით, ვისთან და რა სახით უნდა ეთქვა.

თანამედროვეთაგან მუავიე ბ. ჰაქემ ეს-სულემი (რ.ა.) შემდეგს გადმოგვცემს: „შუამავალთან (ს.ა.ს.) ერთად ვლოცულობდით, რა დროსაც ერთ-ერთს ცხვირს დააცემინა. მე მას ვუთხარი „იერჰამუქელლაჰ!“ (ალლაჰმა გინყალობას). იქ მყოფები ჩემს ნათქვამზე შენუხდნენ და გაბრაზებით ცქერა დამინენეს. როცა ეს დავინახე, მათ ვუთხარი: „რა მოხდა, ასე რატომ მიყურებთ-მეთქი“. ამის გაგონებაზე ხელების მუხლებზე დარტყმა დაინყეს. მივხვდი, რომ ჩემს გაჩუმებას ცდილობდნენ და გაეჩუმდი. როგორც იქნა, შუამავალმა ლოცვა დაასრულა. ვფიცავ უზენაეს ალლაჰს, მე მისი მსგავსი მასწავლებელი მანამდე არასდროს შემხვედრია. ჩემთვის არც შეურაცხყოფა მოუყენებია და არც დავუმცირებივარ. მხოლოდ ეს მითხრა: „უეჭველად, ლოცვაში ადამიანის სიტყვა არ შეირევა. ლოცვა მხოლოდ „თესბიპი“, „თექბირი“ და ყურანის კითხვაა“. (ზ1199 მუსლიმ, მესაჯიდ, 33)

შუამავალი (ს.ა.ს.) თანამოსაუბრებთან ურთიერთობებში, პიროვნების ხასიათისა და

სულიერების შესაბამისად, მასზე ყურადღების გამახვილებით, საპატენტის მიერ დასმულ ერთსა და იმავე კითხვებს სხვადასხვა პასუხს სცემდა. აბდულლაჲ ბ. მესუდს (რ.ა.), რომელმაც ყველაზე სასიკეთო საქმის შესახებ ჰქონდა, შუამავალმა უპასუხა: „დროულად ლოცვის შესრულება“ (მ2252 მუსლიმ, იმან, 137). ებჯ ზერს (რ.ა.) იმავე კითხვაზე - „ალლაჲის რწმენა და მის გზაზე ჯიპადი“ - უპასუხა (მ2250 მუსლიმ, იმან, 136). ანალოგიურად, როცა ერთმა კაცმა შუამავლისგან (ს.ა.ს.) რჩევების მიცემა ითხოვა, ასე უპასუხა: „თქვი, ვირწმუნე ალლაჲის, შემდეგ კი სამართლიანად იცხოვრე!“ (მ159 მუსლიმ, იმან, 62). იმავე შეკითხვაზე სხვა საპატენტებული ასე ურჩია: „არ გაბრაზდე!“ (თ2020 თირმიზი, ბირრ, 73).

ზოგჯერ, როცა საკითხი სერიოზული იყო და მეტი გულისხმიერებით მოსმენას საჭიროებდა, შუამავალი (ს.ა.ს) მღელვარებაში ვარდებოდა და ეს მდგომარეობა მას სხეულის ენის გამოყენებისენ უბიძებდა. მის ასეთ მდგომარეობას ახალგაზრდა საპატე ჯაპირ ბ. აბდულლაჲი (რ.ა.) ასე გადმოგვცემს: „როცა შუამავალი აღსასრულის დღეზე საუბრობდა, სახე უწითლდებოდა, ხმა უმაღლდებოდა, თითქოს მრავალრიცხვან ჯარს მიმართავდა. ერთხელ საჩვენებელი და შუა თითო ერთმანეთს შეატყუპა და ბრძანა: „მე გამოვიგზავნე მაშინ, როცა აღსასრული ამ ორი თითის მსგავსად ახლოს იყო“ (გ1579 ნესაი, სალათულ-იდუინ, 22).

ერთხელ, როცა ჯოჯოხეთის შესახებ საუბრობდა, ჯოჯოხეთის ცეცხლის ხსენებისას, ორჯერ წარმოთქვა: „ალლაჲ შევეფარებიო“ და (თითქოს იმ ცეცხლს გაურბოდა) სახე შეატრიალა, შემდეგ კი ასე ბრძანა: „თავი დაიცავით, თუგინდ ნახევარი ხურმით იყოს! მასაც თუ ვერ იპოვით, სულ ცოტა კეთილი სიტყვით, თავი დაიცავით!“ (გ6023 ბუკარი, ედებ, 34).

ზეშთაგონების გარდმოვლენის პერიოდში შუამავალი (ს.ა.ს.), ადამიანებთან კავშირის დასამყარებლად გამოყენებულ ბრძნულ სიტყვებთან ერთად, სხეულის ენასაც წარმატებით იყენებდა. თანამოსაუბრე საპატეებს მის მიმართ არსებული დამოკიდებულება, მხოლოდ მისი სიტყვების მოსმენით არ გამოუხატავთ, ყოფით საკითხებზე

საუბრისას გამოყენებულ სხეულის ენასაც დიდ ყურადღებას აქცევდნენ. ზოგჯერ საპატეებისთვის გასაგები და საკმარისი იყო რაიმე საკითხის მიმართ შუამავლის (ს.ა.ს.) ზოგიერთი ისეთი მინიშნება, როგორიცაა სიმშვიდე, ღიმილი, სახის ფერის ცვლილება და სხვ. ამ მინიშნებებიდან ნაწილი თანხმობას, ნაწილი მოუწონრობას, წუხილს და ნაწილიც უარს ნიშნავდა.

შუამავლის (ს.ა.ს.) საუბრებსა და მიმართვებში ხშირად გვხვდება თითების გამოყენება. მაგალითად, როცა ბრძანებდა: „მორწმუნები მორწმუნისთვის, შენობისნაგებობის მსგავსად, ერთმანეთის დამსმარენი არიან“, თითებს ერთად დააწყვილებდა (გ481 ბუკარი, სალათ, 88). როცა შუამავალი (ს.ა.ს.) მუსლიმების ძმობასა და ერთმანეთის მიმართ არსებულ უფლება-მოვალეობებზე საუბრობდა, სიტყვა ღვთისმოსაობამდე მიჰყავდა და იმის გამოსახატავად, რომ ღვთისმოსაობა გულზეა დამოკიდებული, სამჯერ ხელს მკერზე დაიდებდა და ბრძანებდა: „ღვთისმოსაობა აქ არის!“ (გ6541 მუსლიმ, ბირრ, 32)

ანალოგიურად, შუამავალმა (ს.ა.ს) საჩვენებელი თითისა და შუა თითის შეერთებით აჩვენა, რომ ვინც ობოლს მფარველობაში აიყვანს და მასზე იზრუნებს, სამოთხეში, თითების მსგავსად, მასთან ახლოს იქნებიან (გ5304 ბუკარი, თალაქ, 25).

შუამავალმა (ს.ა.ს.) გამოსამშვიდობებელ ჰაჯობაზე ქადაგებისას როცა სიტყვა წარმოთქვა და საპატეებს სხვადასხვა თემა შეახსენა, საუბრის დასასრულს ბრძანა: „ალლაჲმე შპედ!“ (ალლაჲმ, შენ იყავ მონ-

მე!) საჩვენებელი თითო სამჯერ ზემოთ აღ-
მართა და მომლოცველებს მინიშნება გაუკე-
თა (მ2950 მუსლიმ, ჰაჯ, 147).

შუამავლის (ს.ა.ს.) სახეზე მისი სიხარუ-
ლისა და დამწუხერების მდგომარეობა იკი-
თხებოდა, როცა ძვირფას აიშას (რ. ა.) მახინ-
ჯი ცილი დასწამეს, იმ დღეებში მის სახეზე
მკვეთრი მწუხარება აისახა, ხოლო როცა
უზრუნესი ალლაპისგან ძვირფასი აიშას (რ.
ა.) უდანაშაულობის შესახებ აიათები გარდ-
მოვლინა, ამ ამბავმა მას სახეზე ნათელი მო-
ჰყინა (გ4141 ბუჰარი, მეგაზი, 35).

თანამედროვე ებუ საად ელ-ჰუდრი ამ-
ბობს, რომ „ისეთი რამის დანახვისას, როცა
შუამავალს (ს.ა.ს.) რაიმე არ მოსწონდა, ჩვენ
მისი სახის გამომეტყველებით ვხვდებოდით“
(მ6032 მუსლიმ, ფედაილ, 67).

ასევე შუამავალი საუბრისას თავის მო-
ძრაობასაც ხშირად მიმართავდა. ზოგჯერ
უარყოფითი პასუხის შემთხვევაში თავს
აქეთ-იქეთ გააქანებდა (ემ954 ბუჰარი, ელ-
ედებულ-მუფრედ, 330). მისი სიცილი ღიმილის
სახით იყო. როცა რამე ძალიან მოეწონებო-
და, ცოტას გაიღიმებდა, რა დროსაც კიბილებს
ოდნავ გამოაჩენდა (თ3642 თირმიზი, მენაქიბ,
10).

შუამავალი (ს.ა.ს.), სადაც არ უნდა ყო-
ფილიყო, ყველას მიმართ სპეტაკი სულის,
ზრდილობიანი და თავაზიანი იყო. თანამ-
გრძნობი, შემწყნარებელი, მამის გულწრფე-
ლობის მქონე და თავმდაბალი, საპაბების
მიმართ უზომოდ შეყვარებული იყო (თუვბ, 9/128). თანამედროვეთაგან ჯერი ბ. აბდუ-
ლლაპი (რ.ა.) ასე ამბობს: „რაც მუსლიმი გა-
ვხდი, შუამავალს თავისი კარიდან უკან არას-
დროს გავუბრუნებივარ, ყოველ ჩემს დანახ-
ვაზე, აუცილებლად გაიღიმებდა“ (მ6363 მუს-
ლიმ, ფედაილუს-საპატ, 134). როცა შუამავალი
(ს.ა.ს.) საპაბეთაგან ერთ-ერთს შეხვდებოდა,
მას გაესაუბრებოდა, მოიკითხავდა და მისთ-
ვის სასიკეთო ვეძრებას აღავლენდა (გ268 ნუ-
საი, თაპარეთ, 172).

შუამავალი ადამიანთა შორის ურთიერ-
ოობის განმტკიცების მიზნით მისაღმებას
დიდ მნიშვნელობას ანიჭებდა. ამ საკითხს
ძალიან ფაქიზად ეკიდებოდა. იგი პატარა ბა-
ვშვებსაც კი ესალმებოდა (დ5202 ებუ დაუუდ,
ედებ, 135, 136). დროდადრო ბავშვებთან ერ-

თად თამაშობდა (თ3784 თირმიზი, მენაქიბ 30),
მათი თამაშებითა და სათამაშოებით ინტე-
რესდებოდა, განსაკუთრებით გოგო ბავშვე-
ბის მიმართ იყო მოსიყვარულე და თანამგრძ-
ნობი. ბავშვებს ეფერებოდა, მხრებზე დაის-
ვამდა (გ712 ნესაი, მესაჯიდ, 19), ჩაეხუტებოდა
(გ6003 ბუჰარი, ედებ, 22) და ხშირად ეხუმრე-
ბოდა (გ638უპარი, დევათ, 31). ენეს ბ. მალი-
ქის ძმას - ებუ უმეირს ჩიტის პატარა ბარ-
ტყი ჰყავდა, რომელსაც „ნულაირს“ ეძახდა.
როცა შუამავალი (ს.ა.ს.) მას ელაპარაკებო-
და, ნულაირსაც მოიკითხავდა: „ებუ უმეირ,
ნულაირს რა უყავი?“ (გ6203 ბუჰარი, ედებ, 112).
უახსლოესი თანამიმდევარი ენესი (რ.ა.) გად-
მოგვცემს: „მე შუამავალს (ს.ა.ს.) ათი წელი
ვემსახურე. ჩემთვის ერთხელაც კი „ოპ“ ან
„რატომ ასე გააკეთე“, ან „რატომ ასე არ გა-
აკეთეო“ - არ უთქვამს (გ6038 ბუჰარი, ედებ, 39).

როცა საპაბებთაგან ვინმეს გაფრთხი-
ლება სურდა, მათ ხალხში უხერხულ მდგო-
მარეობაში არ ჩააგდებდა, „ზოგიერთებს რა
გჭირთ, რომ...!“ - ამ სახით მიმართავდა (გ6109
მუსლიმ, ფედაილ, 127). ძვირფასი აიშეს (რ.ა.)
გადმოცემის მიხედვით, რომელიმე პიროვნე-
ბის შესახებ რაიმე უარყოფითი ამბის მოყო-
ლისას არასდროს იტყოდა: „ამა და ამას რა
სჭირს?“ „ზოგიერთებს რა სჭირთ, რომ ასე
ამბობენ?“ - სათქმელს ამ ფორმით გამოხა-
ტავდა (დ4788 ებუ დაუუდ, ედებ, 5).

შუამავალი (ს.ა.ს) სამაგალითო გახლ-
დათ ოჯახის წევრებთან დამოკიდებულე-
ბაშიც. მეუღლეზე პატივისცემას დიდ მნიშ-
ვნელობას ანიჭებდა. ბავშვების მიმართ და-
მოკიდებულებაში ბავშვურად, ხუმრობით,
მოსამსახურების მიმართ იმავენაირად
თბილ დამოკიდებულებაში შედიოდა და თი-
თოეული მათგანის გულს იპყრობდა. კარგად
იცოდა რა ბედუინების ხასიათი, მათთანაც
ურთიერთობა არ უჭირდა, მათთან ლაპარაკს
მათთვის გასაგებ ენაზე ახერხებდა. ადამია-
ნების გზამკვლევად წარმოგზავნილი შუამა-
ვალი (ს.ა.ს.) მთელი ცხოვრება, ყურანის სი-
ტყვებით, „უსვეო ჰასენეს“ ანუ „საუკეთესო
მაგალითს“ განასახიერებდა. (აპზაბ, 33/21)
უზენაესში ალლაპმა გვარგუზოს წილად მისი
და საპაბების კვალდაკვალ ცხოვრება უკა-
ნასკნელ ამოსუნთქვამდე. ამინ!...

ცისქოს ფუნდი საქა

ცისქო (სწოთლე)

ცისქო შეკვეთი

მარხვე

მარხვა ისლამის ხუთი პირობისგან ერთ-ერთია. არაბულად მარხვა, „საუმ“ (არაბ. الصوم ას-საუმ; მრავლობითში არაბ. صيام; სიიამ), შორს დგომას, თავშეეკავებას, შეწინააღმდეგებას ნიშნავს.

ტერმინოლოგიური განმარტებით მო-მარხულე მუსლიმმა თავი უნდა შეიკავოს დღის განმავლობაში, ცისკრიდან (ფეჯრ) მზის ჩასვლამდე (მაღრიბი), საკვებისა და სასმელის მიღებისგან, ასევე ხორციელი სიამოვნებისგან, ავი ფიქრებისგან, ბილწი-ტყვაობისა და მოწევისაგან.

მუსლიმები, რომლებსაც ჯანმრთელობა ხელს უწყობთ, ვალდებული არიან, იმარხულონ რამაზნის თვეში. ამ ვალდებულებას მათ აღლაპი აკისრებს:

„ჰეი თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! დაწერილია თქვენზე მარხვა (მარხვა წელიწადში ერთი თვეა, იგი იწყება მთვარის კალენდრის მიხედვით მეცხრე თვეს, რამადინის მთვარეში; ცისკრიდან დაღამებამდე ჭამა-სმისა და თანაცხოვრების აღკვეთით), რო-გორც დაწერილი იყო მათვის, ვინც თქვენ უნინარეს იყო, ეგების დაცული იქმნეთ ყოვე-ლივე ცუდისგან“ (ყურანი 2/183).

მუჰამედ შუამავალი მარხვის მიზვნე-ლობის შესახებ ამბობს: “მარხვა ფარია, რო-

მელიც იცავს ადამიანებს“ (ბუხარი, სავმი 2, 9, ლიბას 78; მუსლიმი, სიამ 164).

ისლამური რწმენით, რამაზანის თვე გამორჩეულია, რადგან ყურანის პირველი აიათები სწორედ ამ თვეში გარდმოვლინა. მთვარის წელიწადი მზის წელიწადზე 10 ან 11 დღით ნაკლებია, რამაზანის თვე კი გადაადგილდება მზის კალენდრის მიხედვით.

მარხვამ ჩვენს ქცევებზე დადებითი ზე-გავლენა უნდა მოახდინოს. შუამავალი ბრძანებს:

“ვინც ჭორს, ტყუილს და ცილისწამებას არ დათმობს, აღლაპს მხოლოდ მისი ჭამა-სმისგან თავის შეკავება არ სჭირდება“ (ბუხა-რი, სავმი, 8; თირმიზი, სავმი, 16.).

“არიან ისეთი ადამიანები, რომლებიც მარხულობენ და მათი მოგება მხოლოდ შიმ-შილი და ნყურვილია“ (იბბ მაჯე, სიამი, 21).

„მარხვა ფარია. ის ვინც მარხულია, ცუდი სიტყვა არ უნდა თქვას. თუ ვინმე ცუდს გეტყვის, ან ცუდად მოგექცევა, უთხარი: „მე ვმარხულო“ და არ შეეკამათ“ (ბუხარი, სავმი, 2; მუსლიმი, სიამი, 164.).

“ვინც რწმენით და ღვთისგან წყალობის მოლოდინით რამაზნის თვეში მარხვას დაი-ცავს, ნარსულის ცოდვები მიუტევება!“ (ბუხა-რი, სავმა, 6).

ვინ არის ვალდებული, დაიცვას მარხვა? პიროვნებისთვის მარხვა აუცილებელი რომ გახდეს, საჭიროა სამი პირობა:

1. მუსლიმი უნდა იყოს,
2. გონიერი უნდა იყოს,
3. ზრდასრული უნდა იყოს.

ავადმყოფისა და მგზავრისთვისაც მარხვა აუცილებელია, მაგრამ თუ ვერ იმარხულებს რამადნის თვეში, შეუძლია, იმდენივე დღე იმარხულოს სხვა თვეში. მაგრამ თუ რამაზნის თვეში იმარხულებენ, უფრო უკეთესი იქნება მათვის.

მარხვა გევალებათ განსაზღვრულ დღეებში. თუ რომელიმე თქვენგანი ავადაა, ან მგზავრია, იმარხულოს ამდენივე სხვა დღეებში. ხოლო იმათ, ვინც მარხვას ვერ უძლებს, მას შეუძლია დღეში ერთი ღატაკის დაპურება. თუ ვინმე საკუთარი სურვილით იქმის სამადლოს, ეს მისთვისაა უკეთესი. და რომ იმარხულოთ, ეს თქვენთვისაა უკეთესი, თქვენ რომ იცოდეთ (ყურანი 2/184).

თუ მარხვის დროს რთულ მდგომარეობაში აღმოჩენდები, ან ავადმყოფობა გაუარესდება, მაშინ შეგიძლია შეწყვიტო. ამ საკითხს ეხმიანება შემდეგი ჰადისი:

„ჯაბირ ბინ აბდულლაჰის გადმოცემის თანახმად, შუამავალი როდესაც მექას ასაღებად გაემართა, ყურაულ-გამიმის ადგილთან მისვლამდე თვითონაც და თანამიმდევრებიც მარხულები იყვნენ.“

შუამავალს აცნობეს, ხალხს მარხვა უძნელდებათ, მაგრამ ისინი მაინც შენ შემოგყურებენო.

შუამავალმაც სამხრობის შემდეგ ერთი ჭიქა წყალი ითხოვა და ადამიანების თანდასწრებით დალია. მათგან ზოგიერთმა მარხვა შეწყვიტა, ზოგიერთმა კი გააგრძელა. შუამავალმა როცა გაიგო, რომ ზოგიერთი მათგანი კვლავ აგრძელებდა მარხვას, მათი მისამართით თქვა: „ისინი არ დაემორჩილნენ, ისინი შეენინააღმდეგნენ“ (მუსლიმი, სიამი, 90 (1114); თირმიზი, სავმ 18).

თუ ავადმყოფობის ან მგზავრობის პერიოდში უნდა იმარხულოთ, თქვენთვისაა უკეთესი (2/184) ეს ჰადისი, რადგან აიათს არ ეწინააღმდეგება. მათ, ვინც ავადმყოფობის ან მგზავრობისას მარხვას გაგრძელებით უნდა დაზიარალდნენ, მაშინ არ უნდა იმარხულონ. ისინი, ვინც ამ მდგომარეობაში იმყოფიან, მაგრამ მაინც აგრძელებენ მარხვას, დაუმორჩილებლად ითვლებიან. მარხვის

გაგრძელების შემთხვევაში თუ არ დაზიარალდებიან, უკეთესია, რომ იმარხულონ.

საპურზე ადგომა:

„ჭამეთ და სვით, ვიდრე ცხადად შეგეძლებათ გაარჩიოთ განთიადის თეთრი ხაზი შავი ხაზისგან. მერე სრულჲჰენით მარხვა საღამომდე...“ (ყურანი 2/187).

ცისკარი (განთიადი) ორი სახისაა:

პირველი ფეჯრი ქაზიბ, ანუ მატყუარა ცისკარი: ამ დროს დილის ლოცვის დრო ჯერ კიდევ არ არის დამდგარი. ვინც მარხვას აპირებს, მისთვის ჭამა-სმა ჯერ კიდევ არის შესაძლებელი. ამ ცისკრის ნიშანი, ჰორიზონტზე სწორი ხაზის მსგავსად გამოჩენილი ნათელია.

ფეჯრი სადიყო - ნამდვილი ცისკარი: ამ დროს დილის ნამაზის დრო დამდგარია. ამის შემდეგ ჭამა-სმა აღარ შეიძლება. ამ ცისკრის ნიშანი ჰორიზონტზე და მთის მწვერვალზე გაფანტული ნათელია.

საჭმელს, რომელსაც ცისკრამდე მივირთმევთ, საპური ჰქვია. შეძლებისდაგვარად, ყველა მუსლიმმა უნდა ეცადოს საპურზე ადგომას, რათა საპურის ბარაქის ჯილდო მიიღოს. ამის შესახებ მუჰამედ შუამავალი გვაცნობებს:

“საპურზე საჭმელი მიირთვით, ვინაიდან მასში ბარაქა ბევრი“ (ბუხარი, სავმი, 20; მუსლიმი, სიამი, 45).

მარხვის დაცვისა და მოშლის პირობები:

მუსლიმმა მარხვისას, გარიურაჟიდან მზის ჩასვლამდე, ღვთისმსახურების მიზნით ჭამა-სმისა და ხორციელი სიამოვნებისგან შორს უნდა დაიჭიროს თავი:

„ნებადართულია თქვენთვის მარხვის დროს, ღამით, მეუღლებთან თანაცხოვრება, ისინი სამოსელი არიან თქვენი და თქვენ ხართ სამოსელი მათნი. ალლაჰმა იცოდა, რომ თავს იწვალებდით, ამიტომაც მიიღო თქვენი სინანული და მოგიტევათ. ალლა შეგიძლიათ თანაცხოვროთ მათთან და შეასრულოთ ის, რაც ალლაჰმა დაგინესათ. ჭამეთ და სვით, ვიდრე ცხადად შეგეძლებათ გაარჩიოთ განთიადის თეთრი ხაზი შავი ხაზისგან. მერე

სრულპერმენით მარხვა სალამომდე. და როცა სამლოცველოებში ღვთისმსახურებისთვის ხართ შემდგარი, არ ეთანაცხოვროთ მათ (მეუღლებს). ესაა საზღვრები ალლაპისა და არ მიუახლოვდეთ მათ. ასე განუმარტავს ალლაპი ხალხს თავის აიათებს, ეგების დაცული იქმნან ყოველივე ცუდისგან“ (ყურანი 2/187).

ზემოთ მოცემული აიათის მიხედვით: ჭამა, სმა და ხორციელი სიამოვნება მარხვას შლის. რადგან აიათის ბოლოს ალლაპი ბრძანებს: „ესაა საზღვრები ალლაპისა და არ მიუახლოვდეთ მათ“, ამიტომაც მარხვისას ჭამა-სმისა და ხორციელი სიამოვნებისკენ მიმაგალი ყველა გზისგან შორს დგომაა საჭირო. ზემოთქმულიდან გამომდინარე, აპების მიღება, პირში შესასხურებელი წამლები და მოწევა მარხვას შლის.

რადგან თვალის და ყურის წვეთები საკვებად არ ითვლება, ისინი მარხვას არ შლის.

ძილის დროს ერექცია, ასევე სისხლის გაცემა, ღებინება და ბანაობა მარხვას არ შლის.

დავიწყების შემთხვევაში ჭამა-სმა მარხვას არ შლის. ალლაპის შუამაგალი ასე ბრძანებს: „ვინც დავიწყების გამო შეჭამოს, ან დალიოს, მან მარხვა გააგრძელოს, რადგან მას ალლაპმა აჭამა, ან დაალევინა“ (ბუხარი, სავმი 26, ეიმან 15; მუსლიმი, სიამ 171 (1155); თირმიზი, სავმ 26; ებუ დავუდი, სავმი 39.)

ზემოთ მოყვანილი ჰადისი, შემდეგი აიათის ერთგვარი განმარტებაა:

„ალლაპი არ აკისრებს არც ერთ სულს იმაზე მეტს, რაც მას ძალუძს“ (ყურანი 2/286)

აიათები მარხვის შესახებ:

„ჰე თქვენ, რომელთაც ირწმუნეთ! დაწერილია თქვენზე მარხვა, როგორც დაწერილი იყო მათთვის, ვინც თქვენ უწინარეს იყო, ეგების დაცული იქმნეთ ყოველივე ცუდისგან“ (ყურანი 2/183).

მარხვა გევალებათ განსაზღვრულ დღეებში.

თუ რომელიმე თქვენგანი:

1. აფადაა
2. ან მგზავრია,

იმარხულოს ამდენივე სხვა დღეებში.

ხოლო ვინც მარხვას ვერ უძლებს, მას ევალება დღეში ერთი ლატაკიის დაპურება.

1. თუ ვინმე საკუთარი სურვილით იქმს სამაღლო საქმეს, ეს მისთვისაა უკეთესი,
2. და რომ იმარხულოთ, ეს თქვენთვისაა უკეთესი, თქვენ რომ იცოდეთ (ყურანი 2/184),

რამადანი მნიშვნელოვანი თვეა, რომელშიც ზემოვლინა ყურანი:

1. ჭეშმარიტ გზად ხალხისთვის,
2. და ცხად ცნობარად ჭეშმარიტი გზისა,

3. და განმასხვავებლად ჭეშმარიტებისა ბათილისაგან,

და თქვენგან ვინც იხილოს ეს თვე, იმარხულოს მასში

და ვინც

1. აგად იყოს,
2. ან მგზავრობაში,

ამდენივე იმარხულოს სხვა დღეებში. ალლაპის ნებათ თქვენი შვება და არა ვნება და რომ შეასრულოთ ეს რაოდენობა და ადიდოთ ალლაპი იმისათვის, რომ ჭეშმარიტ გზას დაგადგინათ, ეგებ მაღლიერნი იყოთ!“ (ყურანი 2/185).

„და თუ შეგეეკითხებიან შენ ჩემი მსახურნი ჩემ შესახებ, უეჭველად, მე ახლოს ვარ, შევისმენ მლოცველის ვედრებას, როცა ის შემეგვეღრება. მაშ, შეისმინონ ჩემი და მირწმუნონ მე, ეგებ სწორი გზით წავიდნენ!“ (ყურანი 2/186).

„ნებადართულია თქვენთვის მარხვის დროს ღამით მეუღლებთან თანაცხოვრება, ისინი სამოსელი არიან თქვენი და თქვენ ხართ სამოსელნი მათნი. ალლაპმა იცოდა, რომ თავს იწვალებდით, ამიტომაც მიიღო თქვენი სინაცხლი და მოგიტევათ. ახლა შეგიძლიათ თანაიცხოვროთ მათთან და შეასრულოთ ის, რაც ალლაპმა დაგინესათ. ჭამეთ და სვით, ვიდრე ცხადად შეგეძლებათ გაარჩიოთ განთიადის თეთრი ხაზი შავი ხაზისგან. მერე სრულპერმენით მარხვა საღამომდე. და როცა სამლოცველოებში ღვთისმსახურებისთვის ხართ შემდგარი, არ ეთანაცხოვროთ მათ (მეუღლებს). ესაა საზღვრები ალლაპისა და არ მიუახლოვდეთ მათ. ასე განუმარტავს ალლაპი ხალხს თავის აიათებს, ეგების დაცული იქმნან ყოველივე ცუდისგან“ (ყურანი 2/187).

ქადლიერება

მადლიერება – მადლობის გადახდა, პატივისცემა და დაფასებაა მათი, ვინც ეხმარება და ემსახურება სხვას.

ადამიანი, რომელიც კმაყოფილებასა და პატივისცემას გამოხატავს, გაკეთებული სიკეთისათვის-- მადლობას ნიშნავს.

სიტყვით გამოხატული მადლიერება - სარჩინ-სანოვაგის მომცემის მიმართ ღვთისმსახურებას, მის ქება-დიდებასა და პატივისცემას ნიშნავს.

მოქმედებით მადლიერება ალლაპისთვის, სასარგებლო საქმეებითა და საქციელით გამოიხატება. სხვა სიტყვებით, ესაა უზენაესის ქმნილებებზე მხარდაჭერა და დახმარების აღმოჩენა. სულიერი მადლიერება კი გამჩენის რწმენა და მისი აღიარება.

აქედან გამომდინარე, მადლიერება უფრო ფართო მნიშვნელობის მატარებელია, ვიდრე მადლობა.

მადლიერების გრძნობა და გამოხატულება ადამიანის გულს მრავალ სილამაზეს ჰქმატებს. მადლიერების გრძნობის მქონე ადამიანი უზენაესი ალლაპის მიერ ბოძებულ ყველა სარჩის ნათლად ხედავს. მას ალლაპის მიმართ სიყვარული უძლიერდება და ხვდება, რომ მისთვის მადლობის გადახდა, ბოძებულზე კმაყოფილება და მადლიერების გამოხატვა აუცილებელი რამ არის.

გამჩენი ღმერთი უსაზღვრო მოწყალე და გულუხვია. ყველა არსებაზე დღედაღამ წყალობას ავლენს. გამომდინარე აქედან, ყველა არსება მოვალეა მადლიერების გამოხატვისა. ყურანში ნაბრძანებია:

„მაშ, გამიხსენეთ მე, (რათა) გაგიხსენოთ თქვენ, იყვაით ჩემდამი მადლიერნი და არ იყოთ უმადურნი!“ (სურა ბაყარ, აიათი 152).

აბუ ჰურეირეს გადმოცემის მიხედვით,

ალლაპის შუამავალი ბრძანებს: „საქმე, რომელიც ღმერთზე მადლიერებით არ იწყება, ნაყოფიერი ვერ იქნება.“ (იბნ მაჯე, ნიქჰი, 19, დავუდი, ედები, 18/4840).

ღმერთმა მუჰამმედის მიმდევრებს „მადლიერების ვედრება“ (სურა ფათიჰა) უწყალობა, რომელსაც ლოცვის ყველა მუხლზე კითხულობენ. მორწმუნე როცა ამბობს: „ელ ჰამდულილაჰ“ (მადლობა, ქება დიდება ალლაპს ეკუთვნის), აღიარებს, რომ მადლობა, განდიდება და ქება გამუდმებით მხოლოდ ალლაპს ეკუთვნის. ანგელოზები, რომლებიც ღმერთის ახლო და რჩეული არსებები არიან, მათი საქმე დიად ღმერთზე მადლიერებაა. ამის შესახებ ყურანში ნაბრძანებია:

„და დაინახავ ანგელოზებს, ტახტრევნის ირგვლივ შემოსვეულთ, ადიდებენ ქებით თავიანთ ღმერთს.“ (სურა ზუმერი, აიათი 75).

„...და ვინც მის გარშემოა, ადიდებენ ქებით თავიანთ ღმერთს, სწამთ მისი და შესთხოვენ შენდობას იმათვის, რომელთაც ირწმუნება...“ (სურა მუმინი, აიათი 7).

აიათიდან გამომდინარე, ყველა არსება ღმერთს ადიდებს და მადლობას უხდის, მაგრამ ადამიანთა უმრავლესობა ამას ვერ ხვდება.

ერთ დღეს ალლაპის შუამავალმა ბრძანა: „უზენაესმა ალლაპმა შუამავალ იბრაპიმს „უერთგულესი იბრაპიმი“ უწოდა, გინდათ გამცნოთ რატომ? იმიტომ, რომ ის ყოველ დილით თუ სალამოთი ასე ამბობდა:

„მაშ, ადიდეთ ალლაპი, როცა მოსალამოვდება და გარიფრაჟისას, დღის ბოლოს და შუადღისას! და მას ეკუთვნის ქება-დიდება ცათა შინა და კვეყანასა ზედა!“ (სურა რუმი, 17-18); (აპმედი, III, 439).

აქედან გამომდინარე, ალლაჰისთვის მადლობის გადახდა ძალიან მნიშვნელოვანი ღვთისმსახურება და დიდი პატივია. ადამიანმა ცხოვრება მადლიერებით უნდა მორთოს და ის ყველა საქმის სათავედ უნდა აქციოს. ყველა სიტყვა და საქმე მადლიერების გამოხატვით უნდა დაიწყოს.

ენეს იბნ მალიქის გადმოცემით, ალლაჰის შუამავალი ბრძანებს: „უზენაესი ალლაჰი კმაყოფილი გახდება, როცა ადამიანს დააპურებს და ის ამის გამო მადლიერებას გამოხატავს“ (მუსლიმი, ზიქრი, 89. აგრეთვე იხ. თირმიზი, ეთამე, 18/1816).

იმისათვის, რომ ალლაჰს ბოძებული სიკეთეებისთვის მადლობა გადაუხადოს ადამიანმა, სამი პირობის შესრულებაა საჭირო.

1. როცა რაიმე წყალობის ღირსი ხდება ადამიანი, უნდა იცოდეს, ეს ვისგან მომდინარეობს;

2. ალლაჰის მიერ ნაწყალობევის გამო კამაყოფილი უნდა იყო და არ უნდა იფიქრო მის რაოდენობაზე;

3. სანამ ხელთ გაქვს ალლაჰის ბოძებული სიკეთე, მას არუნდა აუჯანვდე. (ქურთუბი, I, 134).

ალლაჰისთვის მადლობის გადახდა ნებისმიერ დროს მორწმუნე ადამიანის აუცილებელი პირობაა.

„როცა ოჯახში ბავშვი გაჩნდებოდა, მართლმორწმუნეთა დედა - ძვირფასი აიშე არ იყითხავდა: „ბიჭია თუ გოგო?“ ის იყითხავდა: „ჯანმრთელი და უნაკლო დაიბადა?“ როცა მას ეტყოდნენ: „დაახ, არავითარი ნაკლი არა აქვს.“ ის ამბობდა: „ელჰამდე ლილლაჰი რაბბილ ალემინ“ (ბუჰარი, ელ ედებულ მუფრედი, 1256).

იმისათვის, რომ შევიმეცნოთ ჩვენთვის ბოძებული სიკეთეების ფასი და ლმერთს

მადლობა გადაუხადოთ ყველაფრისთვის, სამართლიანად უნდა მოვიქცეთ და ჩვენზე დაბლა მდგომების მდგომარეობას უნდა შევხედოთ, თუ ასე არ მოვიქცევით და ჩვენზე უფრო მდიდრების მდგომარეობას შევხედავთ, მადლიერების გრძნობებთან მიახლოება გაგვიჭირდება.

ალლაჰის შუამავალი ამ საკითხთან დაკავშირებით თავის მიმდევრებს ასე აფრთხილებს:

„ვინც რწმენის საკითხში მასზე მაღლა მდგომს შეხედავს, მას დაემორჩილება. ამქეცენიურობის საკითხში თავისზე დაბლა მდგომს თუ შეხედავს და ალლაჰს ბოძებული სიკეთეებისთვის მადლობას გადაუხდის, ალლაჰი მას ისე შეხედავს, როგორც მადლიერსა და მომთმენს. ხოლო ვინც ამქეცენიურობის საკითხში მასზე დაბლა მდგომს კი არა, მაღლა მდგომს შეხედავს და მოინყენს, რომ ხელთ არა აქვს ამქეცენიურობა, ალლაჰი მას მადლიერ და მომთმენ ადამიანად არ ჩათვლის“ (თირმიზი, ყიამეთი, 58/25812).

ყველაზე ღირსეული ვედრება: „ალჰამდულილაჰ - მადლობა ალლაჰს ეკუთვნის“ წარმოთქმაა, რადგან ლმერთი მადლიერ ადამიანს სიკეთეს, თხოვნამდე უზრდის. გამომდინარე აქედან, ჩვენ ბოძებული სიკეთეების ფასი უნდა ვიცოდეთ, მათთვის საჭიროებისამებრ უნდა გამოვხატოთ მადლიერება, მხოლოდ შემდეგ უნდა ვითხოვოთ.

უზენაესი ალლაჰი პრძანებს: „და აკი, გაუწყათ ლმერთმა თქვენ: „თუ ნამდვილად მადლიერნი იქნებით, უთუოდ, წყალობას გიმრავლებთ და თუ უმადურნი იქნებით, უეჭველად, სასჯელი ჩემი საშინელია!“ (სურა იბრაჰიმი, აიათი 7).“

მადლიერების გამოხატვა არის ყველაზე დიდი ვედრება, რომელიც ადამიანს მიზანთან მიაღწევინებს. ამის გამო ვედრებების დაწყებისას, უპირველესად, ღმერთს მადლობას ვუხდით, ვინაიდან, ვედრება, რომელიც ღმერთზე მადლიერების გამოხატვით იწყება, შესმენილ იქნება. ალლაჰისთვის მადლობის გადახდა არის ის ღვთისნიერი ქმედება, რომელიც ადამიანს ჯოჯოხეთისგან იხსნის და სამოთხეს მოაპოვებინებს. ქვემოთ აბუ ჰურეირეს მიერ გადმოცემული ჰადისი ამის აშკარა მტკიცებულებაა:

ერთ დღეს ალლაჰის შუამავალმა ბრძანა: „ფარები აისხით!“ ჩვენ ვკითხეთ: „მტერი მოვიდა და იმათ წინააღმდევ უნდა ავილოთ ფარი?“ შუამავალმა ბრძანა: „არა, თქვენ ის ფარები აიღეთ, ჯოჯოხეთისგან რომ დაგიფარავთ: „სუბჰანა ლლაჰი ველ ჰამდუ ლილ-ლაჰი ვე ლა ილაჰი ილლაჲ ვადლაჲ ექბერ - ვადიდებ ალლაჲს, მადლობა ალლაჲს ეკუთვნის, არ არსებობს ღვთაება გარდა ალ-ლაჲისა, ალლაჰი უდიდესია“ — წარმოთქვით! ეს თქვენ განკითხვის დღეს მხსნელად მოგველინებათ და თქვენ შეგხვდებათ. ეს სიტყვები იმ ღვთისმოსავ ქმედებათაგანია, რომელიც მარადიულად დარჩება“ (ჰაქიმი, 1, 725/1985).

მართლმორმუნეთა დედის, ძვირფასი აიშეს, გადმოცემით, ალლაჰის შუამავალი ლამ-ლამობით ფეხების დასივებამდე ოლცულობდა. აიშებ ჰეკითხა: „ასე რატომ აკეთებ, ალლაჰის შუამავალო? თქვენ ხომ ალლაჰი წარსული და მომავალი ცოდვები მოგიტევათ?“ ალლაჰის შუამავალმა უპასუხა: „უსაზღვროდ მადლიერი მსახური არ ვიყო?“ (ბუჰარი, თეფსირი, 48/2).

ალლაჰის შუამავალი იყო ადამიანი, რომელიც უდიდეს ღმერთს ყველაზე კარგად იცნობდა და მისთვის ღვთისმსახურებებს ფეხების დასივებამდე ასრულებდა, ის ბრძანებდა: „მას რამდენი მადლობაც უნდა გადავუხადოთ, ცოტაა“. აიშესთვის გაცემული პასუხიდან ჩანს, წმინდა შუამავალი ალლაჰი მადლობის გადახდით უდიდეს

სიამოვნებას ღებულობდა. აქედან გამომდინარე, მადლიერების გრძნობით აღვსება და ამ გრძნობით ქმედება უყვარდა. ალლაჰის შუამავალი ამითაც არ შემოიფარგლებოდა და იმისათვის, რომ უფრო მეტად გადაეხადა ღმერთისთვის მადლობა, ალლაჰს შემდეგნაირად ევედრებოდა: „ჩემო ალლაჰი! მე რწმენისა და ღვთისმსახურების საკითხში სიმტკიცეს გთხოვ, სრულნლოვანებაში მტკიცე გადაწყვეტილების მქონე მინდა ვიყო, მინდა შენი ბოძებული სიკეთეებისთვის მადლობის გადახდა და შენთვის ლამაზად მსახურების განევა შევძლო. მინდა სრულყოფილი გული მქონდეს და ერთგული ვიყო. მინდა პატიება გთხოვ, შენთვის ცნობილი და ჩემთვის უცნობი შეცდომები მომიტევო. მინდა გთხოვ, ყველა ის სიკეთე, რომელიც შენ იცი და ჩემთვის უცნობია და ასევე ყველა ბოროტებისგან შენ გეფარები“ (აბმედი, IV, 125).

სუჰეიბ იბნ სინანის გადმოცემით, ალლაჰის შუამავალი ბრძანებს: „მორწმუნის მდგომარეობა მისაბაძი და საოცრად ძვირფასია, რადგან მისი ყველა მდგომარეობა სიკეთის მიზეზია. შემდეგი მახასიათებლები მხოლოდ მორწმუნებს ახასიათებთ: ვასახარი თუ არის რამე, ღმერთს მადლობას უხდის; ეს მისთვის სასიკეთოა. თავს უბედურება თუ დაატყდება, ითქმნს; ესეც მისთვის სასიკეთოა“ (მუსლიმი, ზუჰდი, 64).

ცხოვრება სიხარულითა და მწუხარებითაა საავსე. ესენი ადამიანის გულში, რომელიც სასტუმროს ჰგავს, თანმიმდევრობით მოდიან და მიდიან. მათგან თავს ვერავინ იხსნის. ამის გამო ღმერთი გვამცნობს, რომ დანაკარგის გამო უკიდურესად არ უნდა დავმწუხადეთ და მონაპოვრისგანაც უსაზღვროდ არ უნდა გავიხაროთ.

სიხარულის დროს ღმერთისთვის მადლობის გადახდა, მწუხარებისას კი მოთმინება უნდა ვიცოდეთ. არ უნდა დაგვავინყდეს, რომ მადლობა სიკეთეს ზრდის, მოთმინება კი უბედურებას სიკეთედ აქცევს. მორწმუნე ამ ორი ლამაზი თვისების გამოყენებით შესაბამისი მშვიდი ცხოვრებით იცხოვრებას.

რატომ ჩელიგია ისლამი?

ჩელიგია და მისი წინუნებობა ადამიანის ცხოვრისამ

მოგესალმებით! ამ სტატიის მეშვეობით ვეცდები განვმარტო, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია რელიგია ადამინებისთვის და შეძლებისდაგვარად შევეხო რელიგიის რაობას.

ადამიანები იბადებიან, იზრდებიან და კვდებიან, როგორც სხვა არსებები, თუმცა მათგან განსხვავებით ჩვენ უნდა ვცდილობდეთ, მნიშვნელობა მივანიჭოთ ჩვენს ცხოვრებას და არ ვიყოთ მათი მსგავსი, ვისაც არ გააჩნიათ ფიქრის, განსჯის და გადაწყვეტილების მიღების უნარი. ადამიანებს, როდესაც გვიყალიბდება ფიქრისა და განსჯის უნარი, გვექმნება გარკვეული შეხედულება ამა თუ იმ ქმედებაზე, საბოლოოდ გვიჩნდება კითხვა, თუ რა მნიშვნელობა აქვს ამ ყველაფერს, რატომ და როგორ გავჩინდით ამ ქვეყანაზე? საით მივდივართ?

განა არსებობს ისეთი იდეოლოგია, ან მეცნიერების დარგი, რომლებიც ამ კითხვებს პასუხს გასცემს? შეუძლია თუ არა ადამიანმა იპოვოს პასუხები ამ კითხვებზე და მნიშვნელობა მიანიჭოს მის ცხოვრებას, ან არის თუ არა შესაძლებელი, გავექცეთ ამ კითხვებს? გარკვეულმა იდეოლოგიებმა და თუნდაც მეცნიერებამ სცადა, ამ ყველაფერზე პასუხის გაცემა, თუმცა ვერავინ გასცა ამ კითხვებს სრულყოფილი პასუხი. (აქვე მინდა აღვნიშნო, ამ კითხვებზე პასუხის გაცემა მეცნიერების კომპეტენციაში არ შედის, აგრეთვე არ შევეხები იდეოლოგიებს, ვინაიდან თემის შინაარსს არ მინდა გადავუხვიო.)

ზემოთხსენებულ, თითქოს და პასუხგაუცემელ კითხვებს, რა თქმა უნდა, მოეძებნება პასუხები, ვინაიდან შეუძლებელია ადამიანი უმნიშვნელოდ და უპა-

სუხისმგებლოდ იყოს მოვლენილი ამქვეყნად. ამ კითხვებს რელიგია (ისლამი) სრულყოფილ პასუხს სცემს. რელიგია, რომელიც მნიშვნელობას ანიჭებს ჩვენს ცხოვრებას და გვიჩვენებს გზას, თუ როგორ უნდა ვიცხოვოთ. თუ დავუფიქრდებით, ამქვეყნად გაჩენასა და ცხოვრებას, მხოლოდ ღმერთსა და განკითხვის დღის რწმენას შეიძლება მნიშვნელობა მივანიჭოთ, ვინაიდან ღმერთის გარეშე ცხოვრებას არანაირი მნიშვნელობა არ აქვს და ჩვენი ცხოვრებაც არანაირად არ იქნება განსხვავებული იმ არსებების ცხოვრებისგან, რომელებსაც არ გააჩნია ფიქრის, განსჯის და გადაწყვეტილების მიღების უნარი. ამ შემთხვევაში, არ შეუძლიათ ჰქონდეთ სხვებს პრეტენზია ადამიანობაზე, ვინაიდან ფიქრის, განსჯის და გადაწყვეტილების მიღების უნარის გარეშე შეუძლებელია ადამიანი იყოს სრულყოფილი ადამიანი. Frithjof Schuon შემდეგნაირად განმარტავს: „ადამიანს, რომელსაც არ შეუძლია ფიქრი, როგორი ნიჭითაც არ უნდა იყოს დაჯილდოვებული, ის ვერ იქნება სრულყოფილი ადამიანი“.

რისთვის გავჩნდით ამქვეყნად? კითხვაზე პასუხი რომ გავიგოთ, ჯერ უნდა ვიცოდეთ, როგორ გავჩნდით. ჩვენ უზენაესი ალლაჰის გადაწყვეტილებით, მის მიერ წინასწარ შედგენილი გეგმის მიხედვით, ამქვეყნად მოვევლინეთ. ისლამის ყველაზე მნიშვნელოვანი ბრძანება ერთადერთი ღმერთისა და ყველაფრის გამჩენის, ალლაჰის რწმენაა. ალლაჰი ზებუნებრივია, აქედან გამომდინარე, შეუძლებელია მხოლოდ ჩვენი შესაძლებლობებით მივაკვლიოთ მას და მის მიერ შედგენილ გეგმას. ალლაჰი არ ტოვებს მის გაჩენილებს გაურკვევლობაში და მათ უგზავნის ზეშთაგონებას ანგელოზის მეშვეობით, რომელიც ზეშთაგონებს ალლაჰის მიერ რჩეულ ადამიანს, ხოლო ის ამ ზეშთაგონებას გადასცემს სხვებს. ეს ყველაფრი კი რელიგიის სახით წარმოგვიდგება. როგორც აღვნიშნე, რელიგიის მეშვეობით ვიგებთ იმ კითხვებზე პასუხებს, რომლებიც სულის წიაღში შეიძლე-

ბა გვქონდეს გადასროლილი და რომლების გარეშეც შეუძლებელია ადამიანმა მიანიჭოს ცხოვრებას მნიშვნელობა. ამ პასუხის შემდეგ ვიგებთ, თუ რატომ გაგვაჩნია ალლაჰი ამ ქვეყნად. უზენაესი ყურანში შემდეგნაირად ბრძანებს: „და მე არ გამიჩენია ჯინები და ადამიანები, თუ არა ჩემდამი თაყვანისცემისთვის“ (სურა ზარიათი, აიათი 56). რას ნიშნავს თაყვანისცემა? თაყვანისცემა არ შეიძლება დავიყვანოთ მხოლოდ ლვთისმსხურებაზე, არამედ თაყვანისცემა განსაზღვრავს ალლაჰსა და ადამიანებს შორის არსებულ ურთიერთობებს ცხოვრების ყველა ასპექტში. ყურანის სხვა აიათში უზენაესი შემდეგნაირად ბრძანებს: „რომელმაც გააჩინა სიკვდილი და სიცოცხლე, რათა გამოეცადეთ თქვენში რომელი უფრო უკეთესია საქმით. უეჭველად, იგი ძლევამოსილია, შემნდობია!“ (სურა მულქი, აიათი 2). ამ აიათისგან ვიგებთ, რომ ალლაჰი გაგვაჩნია ჩვენ, რათა გამოცდა მოეწყოჩენთვის, გამოცდის ბოლოს კი დავეჯილდოვებინეთ, ან დავესაჯეთ ჩვენი ქმედებების შესაბამისად. ამგვარად, საით მივდივართ? ამ კითხვის პასუხსაც გავიგებთ, ვინაიდან ალლაჰი გვამცნობს, რომ მათ, ვინც მის ბრძანებებს შეასრულებს, სამოთხით დააჯილდოვებს, ხოლო მათ, ვინც გამოიჩენს მის წინაშე უმადურობას და ბრძანებების საპირისპიროდ იმოქმედებს, დაარღვევს საზოგადო წესრიგს და

ცხოვრებას. მაგალითისათვის ეს აიათი შეიძლება მოვიყენოთ: „...ვინც მოკელას ადამიანი არა ადამიანის წილ და არა ქვეყანაზე უკეთურობის გასაწმენდად, თითქოსდა მთელი ხალხი ამოენწყვიტოს. და ვინც ადამიანს სიცოცხლეს შეუნარჩუნებს, თითქოსდა მთელი ხალხისთვის შეენარჩუნებინოს სიცოცხლე“ (სურა მაიდუ, აიათი 32).

ადამიანის ვალდებულება საკუთარი თავის წინაშე...

თუ გვწამს, რომ ალლაპი არის ყველაფრის გამჩენი, მას ეკუთვნის მბრძანებლობა ამქვეყანაზე, ისიც უნდა გავიაზროთ, რომ ის ბრძანებს იმას, რაც საუკეთესოა გაჩერილთათვის. ამგარად, ალლაპი გვიბრძანებს ვიყოთ ზომიერები ცხოვრების ყველა ასპექტში. მაგალითისთვის ავიღოთ ღვთისმსახურება, მიუხედავად იმისა, რომ ალლაპმა ჩვენ მისდამი თაყვანისცემისთვის გაგვაჩინა, ასევე გვიბრძანა, რომ არ დავივინებოთ ამქვეყნად ბოძებული სიკეთეებიც, ანუ დავიცვათ ზღვარი, როცა უცდილობთ ამქვეყნიური და იმქვეყნიური კეთილდღეობის მოპოვებას. ყურანში შემდეგნაირად არის ნაბრძანები: „ იმით, რაც ალლაპმა გიბოძა, ისწრაფე საიქიო სამყოფელისკენ, და არ დაივიწყო შენი წილი დედამიწაზე. სიკეთე აკეთე ისეთივე, როგორიც ალლაპმა მოგმადლა და არ გაავრცელო უკეთურობა ქვეყნად, რამეთუ ალლაპს არ უყვარს უკეთურნი! (სურა ყასასი, აიათი 77). აქვე უნდა ვიცოდეთ, რომ აუცილებელია დავიცვათ ზღვარი სიყვარულშიც, როგორც საპირისპირო სქესთან, ასევე სხვა ყველა არსებასთან, ვისთანაც ან რასთანაც უშუალოდ შეხება გვაქვს. მაგალითად, თუ ზღვარს არ დავიცვათ სიყვარულში, ამ ყველაფერმა შეიძლება გზა გაუხსნას უსამართლო ქმედებებს სხვების მიმართ, შესაძლებელია უსამართლოდ განვისაჯოთ სხვები და ჩვენც ჩავცვივდეთ უსამართლო მდგომარეობაში. თუ არ დავიცვათ ზღვარს სიყვარულში ამქვეყნიური ცხოვრების მი-

მართ, ეს შეიძლება სავალალო შედეგით დასრულდეს იმქვეყნური მარადიული ცხოვრებისთვის, რომელსაც ალლაპი ასე ხშირად გვახსენებს.

ყველაფერი ის, რაც ვახსენეთ ვალდებულებებისა და ცხოვრების მნიშვნელობასთან დაკავშირებით, უდიდესი მნიშვნელობის მატარებელი უნდა იყოს თითოეული ჩვენგანის ცხოვრებაში. აქედან გამომდინარე, უნდა შევისწავლოთ ის რელიგია, რომლის მიმდევარნიც ვართ, სწორი მიდგომით შევაფასოთ ესა თუ ის მდგომარეობა, გავითავისოთ ჩვენი ვალდებულება და მოვალეობები და ვეცადლოთ მოვიპოვოთ ალლაპის კმაყოფილება, რომელიც ყველაზე და ყველაფერზე მნიშვნელოვანია. ამ უზმინდეს გზაზე არ უნდა შეგვეშინდეს შეცდომების, ვინაიდან არავინაა უცოდველი, თუმცა უნდა გავიაზროთ ჩვენ მიერ დაშვებული შეცდომები და გამოსწორებაზე უნდა ვიმუშაოთ. თუ გვაქვს პრობლემები ალლაპთან ურთიერთობაში, მიტევება უნდა ვითხოვოთ მისგან და შევეცადლოთ ყველანაირად გამოვასწოროთ, თუ პრობლემები გვაქვს სხვა არსებებთან და კერძოდ ადამიანებთან ურთიერთობებში, უნდა შევძლოთ მოწესრიგება ამ ყველაფრის, სხვები უნდა შევიყენოთ, თუნდაც იმიტომ, რომ ისინი უზენაესის გაჩერილნიარიან. შევიყვაროთ და არ მივაყენოთ ზიანი ერთმანეთს, გარემოს, ცხოველებს, ფრინველებს და ა.შ. თუ ვხედავთ პრობლემებს საკუთარ თავთან ურთიერთობაში, პირველ რიგში, შევიწნოთ საკუთარი თავი, გავიგოთ არსებული პრობლემების მიზეზები და გამოსწორებაზე ვიმუშაოთ. ცხოვრების მიზნად დავისახოთ ალლაპის კმაყოფილების მოპოვება და არცერთ ასპექტში არ გაგვიჭირდება ვიცხოვროთ ისე, როგორც უზენაესს სურს. ამ ყველაფრის შემდეგ კი საიქიო საცხოვრებელში დავიმკვიდრებთ ადგილს, რომელსაც ალლაპი გვიქადის ყურანში. ალლაპმა შეგვაძლებინოს მისი კმაყოფილების მოპოვება და მისი ბრძნებების შესაბამისად ცხოვრება. აამინ...

ლევან გურგაშვილი

თერატიპის ლოცვა

სიტყვა „თერატიპ“ არაბული სიტყვაა. იგი „თერვიპ“-ის მრავლობითი ფორმაა და დასვენებას, გახარებას, და რაღაც საქმის გაიოლებას ნიშნავს. თერატიპის ლოცვა რამადნის თვეში, ღამის ლოცვის ბოლო სუნნეთის შემდეგ, 2-2, ან 4-4 მუხლებს შორის შესვენებით სრულდებოდა და აქედან დაიმკვიდრა ეს სახელი, რომელიც ჰადისებში „ყიამუ შეჰრი რამადან“ (რამადანის თვის ლოცვა) და „იჰაკუ ლეილ რამადან“ (რამადანის ღამების ფხიზლად და ღვთის მსახურებაში გატარება) სახელებითაა მოხსენიებული (დიანეთის ისლამის ენციკლოპედია 2011, 40 გვ. 482 გ).

რაც შეეხება იმას, თუ როგორ ასრულებდა მუჰამმედ შუამავალი ზემოთ ნახსენებ ლოცვას, სხვადასხვა გადმოცემა და ჰადისი არსებობს. იმ დროისთვის მუჰამმედ შუამავალი, რამადანის თვის გარდა, სხვა დროსაც, ფარძი (სავალდებულო) ლოცვის გარდა, სხვა ლოცვას (ნაფილე) სახლში ასრულებდა. ერთ-ერთი გადმოცემის თანახმად, მუჰამმედ შუამავალი იღთიყაფში (გარკვეული დროით განმარტოება) ყოფნის დროს, მისთვის განსაკუთრებულ ერთ კუთხეში ლოცვისას, მის ლოცვას თან მიჰყვა რამდენიმე მლოცველმა. მეორე დღეს ამ ლოცვის შესახებ ყველას მოუყვენ. შესაბამისად, მუსლიმების რაოდე-

ნობა ყოველდღე მატულობდა. როცა შეამჩნია მუჰამმედ შუამავალმა, რომ მის ლოცვას მუსლიმები თან მიჰყვებოდნენ, მეჩეთში ეს ლოცვა აღარ შეასრულა. მუსლიმები დიდი ლოდინის შემდეგ დაიშალნენ. მომდევნო დღეს მუჰამმედ შუამავალმა მუსლიმებს მოუწოდა: „ვხედავ, რასაც სჩადიხართ, ეს ლოცვა სახლში შეასრულეთ იმიტომ, რომ ფარძის ლოცვის გარდა, სხვა ლოცვას სახლში შესრულება უფრო ძირფასია“ (ბუჰარი, ეზან 424). სხვა გადმოცემის მიხედვით, მუჰამმედ შუამავალმა როცა შენიშნა, რომ მასთან ერთად ლოცვულობდნენ, აღარ ილოცადა უთხრა: „შემეშინდა, რომ ღამით ეს ლოცვა თქვენთვის ფარძი არ გამხდარიყო“ (ბუჰარი, ეზან 423).

„და ღამის ერთ ნაწილში ილოცე (ყურანით) კერძოდ, ეს შენთვის განსაკუთრებული და დამატებითი (ნაფილე) ლოცვაა. ეგების ღმერთმა შენ მოგმადლოს ადგილი ქებული“ (ყურან 17/79).

სწავლულთა ერთი ნაწილის თანახმად, მუჰამმედ შუამავალს აიათში ნაბრძანები დამატებითი ლოცვის შესრულებისას მიჰყვნენ. შუამავალი ყოველ ღამე დაძინების შემდეგ გაიღვიძებდა და ამ ნაბრძანებ ლოცვას ასრულებდა. ეს რომ შენიშნეს მუსლიმებმა,

მის ლოცვას თან მიჰყვნენ. წმინდა აიშე მუ-
ჰამმედ შუამავლის ამ ლოცვის შესახებ ასე
გადმოგვცემს:

„შუამავალმა ერთ-ერთ ლამეს, შუალამი-
სას, მეჩეთში გავიდა და ილოცა. რამდენიმე
ადამიანმა მის ლოცვას თან მიჰყვა. მეორე
დღეს თანამიმდევრებმა თქვეს, რომ აღლა-
პის შუამავალმა ლამე მეჩეთში ნაფილე ლოც-
ვა შეასრულა. მან მეორე ლამესაც ეს ლოცვა
შეასრულა. თანამიმდევრებმა კიდევ თქვეს
ამის შესახებ. მესამე ლამეს მრევლის რაოდე-
ნობამ საგრძნობლად მოიმატა. შუამავალმა
ეს ლოცვა ისევ შეასრულა. შემდეგ ლამეს კი
მეჩეთი მთლიანად მლოცველებით გაივსო.
იმ ლამეს შუამავალი დილის ლოცვამდე აღარ
გავიდა. დილის ლოცვა როცა შეასრულეს,
მრევლისკენ მობრუნდა და განუცხადა:

„მე ვხედავ, რასაც აკეთებთ, მაგრამ
ვშიშობ, რომ ეს ლოცვა თქვენთვის სავალ-
დებულო არ გახდეს და მისი შესრულება არ
გავირთულდეთ“ (ბუჰარი, თერავიჲ, 1; მუსლი-
მი, მუსაფირინ, 177).

ერთერთ ჰადისში წმინდა აიშეს ეკით-
ხებიან, თუ როგორ და რამდენ მუხლს ლო-
ცულობდა მუჰამ्मედ შუამავალი რამადანის
თვეში, დროის ლოცვის გარდა, სხვა (ნაფი-
ლე) ლოცვას. მან ასე უპასუხა: „მუჰამ्मედ
შუამავალს არც რამადანის თვეში და არც
რამაზნის თვის გარდა, სხვა დროსაც, თერთ-
მეტ მუხლზე მეტი არ ულოცავს, მაგრამ მისი
თოხი მუხლის ლოცვის სილამაზე და ხანგ-
ძლივობა არ მკითხოთ. კიდევ თოხ მუხლს
ილოცავდა, არც მისი სილამაზე და ხანგძლი-
ვობა არ მკითხოთ, ამის შემდეგ სამ მუხლს
კითხს ლოცულობდა“ (ბუჰარი, თეჰკჯკუდ
608).

როგორც შუამავლის დროს, ასევე წმინ-
და აბუ ბაქრის პერიოდშიც ეს ლოცვა ცალ-
ცალკე სრულდებოდა. მრევლის ნაწილი მე-
ჩეთებში განცალკევებული ლოცულობდა. ამ
ლოცვის ერთობლივად შესრულება წმინდა
ომარის ხალიფობის დროიდან დაიწყო. რად-
გან ფარძად დაწესება უკვე გამორიცხული
იყო, 635 წელს უბეი ბინ ქაბის ხემძღვანე-
ლობით ეს ლოცვა ერთობლივად დაიწყეს.
მიუხედავად იმისა, რომ თერავიჲის სახლში
ლოცვა უფრო უკეთესია, სწავლულები მოვ-
გინოდებენ, რომ ეს ლოცვა მეჩეთებშიც უნდა
სრულდებოდეს, რადგან რამაზნის თვეში მე-

ჩეთები მიტოვებული არ დარჩეს (დიანეთის
ისლამის ენციკლოპედია 2011, 40 ტ. 482 გ).

გადმოცემებში ნახსენებია ლოცვის
მუხლების შემდეგი რაოდენობა: რვა, ათი,
თექესმეტი, ოცი, ოცდათექვსმეტი, ორმოცი
და უფრო მეტიც. წმინდა ომარის პერიოდში
მისი დავალებით უბეი ბინ ქაბი რამდენიმე
წელს რვა მუხლს, მერე კი ოც მუხლს ალო-
ცებდა. ერთობლივად ოცი მუხლის ლოცვა
ტრადიციად ამ დროიდან დამკვიდრდა. გად-
მოცემების თანახმად, პირველი რვა მუხლი
არის სუნნეთი მუექქედე, ხოლო დანარჩენი
კი - მუსთეპაბი. სხვა ლოცვებთან განსხვა-
ვებით ამ ლოცვის მუხლების რაოდენობაზე
უფრო მეტად ყურადღება უნდა ექცეოდეს
მის ხარისხსა და ხანგძლივობას, როგორც
ზემოთ მოცემულ ჰადისშია ნახსენები. თავ-
დაპირველად თერავიჲის ლოცვა საქმაოდ
ხანგძლივია სრულდებოდა. რადგან ყვე-
ლას არ შეეძლო ხანგძლივი ლოცვა, მოგვი-
ანებით, მლოცველთა გამრავლების მიზნით,
საჭიროდ ჩათვალეს, რომ მოკლე აიათებით
ელოცათ. ყიამზე (ფეხზე) დგომისას უფრო
მისაღებია გრძელი ერთი აიათი, ან მოკლე
სამი აიათის კითხვა. დიდი ყურადღება უნდა
ექცეოდეს ლოცვის პირობებს, წესებს და
თანრიგს, რომ აღლაპის მადლიერება მოვი-
პოვოთ.

„ვაი იმ მლოცველებს, ისინი რომელნიც
უგულისყუროდ ასრულებენ ლოცვას“ (სურა
მაუნი 107/4, 5).

თერავიჲის ლოცვის დრო, დამის ლოც-
ვის შემდეგ იწყება და განთიადის დადგო-
მამდე გრძელდება. მისი შესრულება იწყე-
ბა მარხვის პირველი დღის წინა დამით და
მთავრდება მარხვის ბოლო დღის წინა დამეს. ლოცვისათვის არც ეზანი და არც ყაამეთი
არ იკითხება. თავის დროზე ლოცვის შეუს-
რულებლობის შემთხვევაში სხვა დროისთ-
ვის შესრულება არაა აუცილებელი. ყოველი
თოხი მუხლი ლოცვის შემდეგ შესვენებაა,
რომლის დროსაც სასურველია სალავათისა
და სხვადასხვა ვედრების წარმოთქმა.

„ვინც წრფელი რწმენითა და უზენაესი
აღლაპისგან ჯილდოს მოლოდინით რამა-
დანის თვეს ღვთასმსახურებაში გაატარებს,
აღლაპი მას წარსულში ჩადენილ ცოდვებს
მიუტევებს“ (მუსლიმი, სალატულ მუსაფირინ,
25; ებუ დავუდ, რამადან 1).

ფიტრის მიმავწერა

„ფიტრა“ სიტყვიერად მარხვის ხსნილებას, რამაზნის თვეში ღარიბებზე დახმარებას ნიშნავს.

ფიტრის სადაცა, მარხვის სავალდებულოდ დაწესდა პიჯრეთის მე-2 წელს, შაბანის თვეში, ზექათამდე.

ჩვენს საზოგადოებაში „ფიტრი“ სიტყვა-საც იყენებენ. „ფიტრი“ ზოგიერთი ღვთისმ-სახურების შესრულებლობის, ან ღვთისმ-სახურების შესრულების ნაკლოვანების სანაცვლოდ რელიგიურ-ფინანსური ვალ-დებულებაა. ვისაც მარხვა არ შეუძლია, ან ძალიან მოხუცებულია, ან კიდევ მისი გამო-ჯანრთელება, ექიმების თქმით, უიმედოა, ვერ გააგრძელებს მარხვას, ამიტომ ყოველი დღის სანაცვლოდ „ფიტრის“ გასცემს. ყუ-რანში უზენაესი ალლაჰი ბრძანებს:

მარხვა გეგალებათ განსაზღვრულ დღეებში. თუ რომელიმე თქვენგანი ავადაა, ან მგზავრია, იმარხულოს ამდენივე სხვა დღეებში. ხოლო იმათ, ვინც მარხვას ვერ უძლებს, მას შეუძლია დღეში ერთი ღატაკის დაპურება. თუ ვინმე საკუთარი სურვილით იქმს სამადლოს, ეს მისთვისაა უკეთესი. და რომ იმარხულოთ, ეს თქვენთვისაა უკეთესი, თქვენ რომ იცოდეთ. (ყურანი 2/184).

ფიტრის სადაცა დღეში ერთი კაცის სა-შეალოდ გამოკვებაა, ან შესაბამისი საკვე-ბის ღირებულების ფულის გადახდაა. ვისაც ამის საშუალება არა აქვს, ალლაჰისგან პა-ტიებას ითხოვს.

ფიტრის შესახებ ჰადისები:

აბდულლაჰ იბნ ომარი ასე გადმოგვ-ცემს: „მუჰამედ შუამავალმა (ს.ა.ს) ფიტ-რის გაცემა ბაირამის ღოცვამდე გვიბრძანა“ (შევქანი ნეირულ ევთარ IV, 183).

ისევ აბდულლაჰ იბნ ომარი გადმოგვ-ცემს: „მუჰამედ შუამავალმა (ს.ა.ს) ფიტ-რისთვის 1 სა (საზომი ერთეული იმ დროი-სათვის) ხურმისა და ქერის გაცემა მონაზე, კაცზე, ქალზე, უმცროსებსა და უფროსებზე ბრძანა და ამის გაკეთება ბაირამის ღოცვამ-დე დააწესა“ (ბუჰარი. ზექათ 76. მუსლიმ. ზექათ 12).

ებუ საიდ ელ-ჰუდრის გადმოცემის თა-ნახმად, ერთერთ ჰადისში ფიტრის საკვე-ბის სახეობა და რაოდენობა შემდეგნაირად განისაზღვრება: „ჩვენ მუჰამედ შუამავ-ლის (ს.ა.ს) დროს ფიტრისთვის 1 სა საკვებს გავსცემდით. მაშინ ჩვენი საკვები იყო ქერი, გამხმარი ყურძენი, ხურმა და ქეში (გამოხდი-ლი ყველი)“ (ბუჰარი. ზექათ 74. ა. იბნ ჰანბელი III. 73. 98).

იბნ აბბასი ერთერთ ჰადისში ასე გად-მოგვცემს: „რესულულლაჰმა (ს.ა.ს.) მარხუ-ლების ბილნი და უხამსი მეტყველების პატი-ებისა და ღარიბების დაპურებისთვის ფიტრა სავალდებულოდ დააწესა, ფიტრას ვინც ბა-ირამის ღოცვამდე გადაიხდის, ჩაეთვლება, ვინც ღოცვის შემდვორ გადაიხდის, სადაცად ჩაეთვლება“ (ბუჰარი. ზექათ, 71. 71. 77, მუს-ლიმ, ზექათ, 12. 13. 16). აბდულლაჰ იბნ სალებე ასე გადმოგვცემს: „რესულულლაჰმა (ს.ა.ს.) რამადანის ბაირამის ღოცვამდე ორი დღით ადრე, ერთ-ერთი საუბრის დროს, ბრძანა: „ხორბლის, ქერისა და ხურმის 1 სა სადაცად გაეცით“ (ა. იბნ. ჰანბელი. V. 432).

რომელი საკვები გაიცემა ფიტრის სადა-ცად?

- 1) ქერი, ფინიკი ხურმა და გამხმარი ყურძენი — რაოდენობა 3 კგ, ან 3,33 კგ.
- 2) ხორბლი — რაოდენობა 1.5 კგ ან 1.66 კგ.

ამ პროდუქციის სანაცვლოდ მათი ღი-

რებულების ფული, ან სხვა რამეც გაიცემა, მაგრამ უფრო უკეთესია ღარიბებისთვის საჭირო საკვების გაცემა.

ფიტრის სადაყა ვისზე გაიცემა?

ფიტრა, ნებისმიერ შემთხვევაში, ზექა-თის მსგავსია. ყურანში წერია: „უეჭველად, მოწყალებანი სავალდებულოა ალლაჰისგან და განკუთვნილია“:

1. უპოვართათვის,
2. ღატაკთათვის,
3. ასევე იმათთვის, ვინც ამ საქმითაა დაკავებული,
4. ვისი გულების მოგებაც შესაძლებელია,
5. მონათათვის,

6. ასევე ვინც ვალშია,

7. ვინც ალლაჰის გზას ადგას

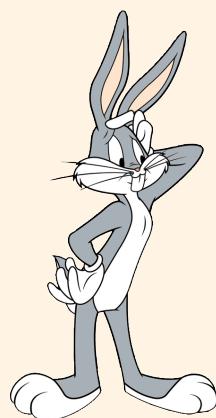
8. და მგზავრთათვის, და ალლაჰი ყო-ვლისმცოდნეა, ბრძენია! (სურა თევბე 9/60)

ფიტრის გაცემა შენ ახლოს მყოფ ღარი-ბებზე უფრო კარგია.

ფიტრის სადაყა ვისზე არ გაიცემა?

ფიტრის სადაყა, სურა თევბეს მე-60 აი-ათის მიხედვით, ზემოთ აღნიშნული პირების გარდა არავისზე არ გაიცემა, კერძოდ კი: დედაზე, მამაზე, ბებიაზე, ბაბუაზე, შვილზე, შვილიშვილზე და ამათ შვილებზე ფიტრის სადაყა არ გაიცემა.

წერილებულებული მწერლი

იპოვათ სულათის გორის 7 განსავაბა